

BALANCES FISCALS: TANTA DISCUSSIÓ NO ACABARÀ EN MONÒLEG?

Germà Bel

(Publicat a *Dossier Econòmic – Actual*, setmana del 12 de juny)

Ara que ja quasi tothom ha sentit parlar de les balances fiscals, em sembla que cada cop més serà una qüestió per controvèrsia entre especialistes, molt més que una discussió social i política. Amb la generalització del debat hem descobert que no és el mateix calcular les balances fiscals tot imputant les despeses del Museu del Prado a la Comunitat de Madrid (segons el que se'n diu metodologia del flux monetari) o al conjunt d'Espanya (segons l'anomenada metodologia del flux del benefici). Perquè la primera metodologia, la del flux monetari, fa que entre els territoris més grans Catalunya estigui al cap de la classificació de dèficits fiscals, amb 9 punts del PIB, punt dalt punt baix (i Madrid molt menys, amb un dèficit fiscal de tres punts del PIB). En canvi, amb la metodologia del flux del benefici, és Madrid la que té més dèficit fiscal, amb 11 punts del PIB, per sobre dels 7 punts que té Catalunya amb aquesta metodologia (totes aquestes estimacions són del darrer treball de Núria Bosch i Marta Espasa, a *Papeles de Economía Española*).

Bé. Més amunt he dit una cosa amb una mica de lleugeresa: de fet abans ja sabíem que no era el mateix el resultat de les balances fiscals segons la metodologia de càlcul emprada. El que encara no sabíem era que Espanya s'ompliria d'entusiastes del flux del benefici, que condueix inevitablement a que les capitals administratives siguin al capdavant de les estimacions de dèficit fiscal. De fet, ja comença a ser d'ús freqüent l'argument que, a la fi i a la cap, Madrid és qui té un dèficit fiscal més gran. I tot i això, no li sap gens greu ser més solidària (!!), ni planteja cap exigència de reducció del seu dèficit fiscal. Tot això té prou rellevància. La interpretació ambivalent del saldo fiscal de Madrid, moderat segons una metodologia i intens segons l'altra, conduirà inevitablement a l'alineació dels economistes i dels polítics amb la metodologia que ofereixi els resultats més 'convenients'. Les excepcions seran això: excepcionals. I aquest és el final del debat polític centrat en les balances fiscals a Espanya.

No m'interessa ara discutir aquí quina de les dues metodologies és la més idònia. De fet, cadascuna analitza coses diferents. I sobretot perquè, com diu en Guillem López, l'assumpte de les balances fiscal no és propi de pacte metodològic, perquè la discussió sobre balances fiscals és més política que no científica. És lògic que un territori tingui dèficit (o superàvit) fiscal amb altres parts de la mateixa comunitat política estatal? Si, és clar. La qüestió política fonamental no és la del dèficit (o superàvit) fiscal, sinó l'opinió que es tingui sobre la pertinença que –en el nostre cas- Catalunya formi part de la comunitat política Espanya, o no en formi part.

Si es considera la independència com millor opció, llavors no cal gastar massa temps discutint sobre balances fiscals. Qualsevol grau de dèficit fiscal és lleig i empobridor. I, a la fi, la secessió trenca la balança fiscal (bé; sempre queden uns marges prou més petits, tipus Unió Europea). Si, en canvi, es considera oportú que Catalunya formi part de la comunitat política Espanya, llavors passem al següent paràgraf.

En aquest context, l'existència d'un cert grau de dèficit fiscal és lògic, puix és habitual a les societats més desenvolupades que alguns serveis -com l'educació o la salut- siguin a l'abast de tothom d'una forma prou igualitària. Per això, la balança fiscal entre territoris deixa de ser útil des del punt de vista del debat polític. Perquè una balança fiscal no diu

absolutament res si no s'hi afegixen una sèrie de patrons normatius per la distribució de les despeses entre els diferents territoris (en el cas dels ingressos, diguem que les regles van generalment per persones sense distinció de territoris).

En aquest context, la qüestió central ja no és dèficit fiscal si o no, sinó quin és el patró normatiu que pensem que és millor per avaluar l'aportació i la percepció de cada territori en termes fiscals. N'hi ha un que s'ha posat explícitament sobre la taula: *pagar segons la riquesa i rebre segons la població*. A mi m'agrada; té quelcom de reedició d'aquell vell principi marxista: “de cadascú segons les seves capacitats i a cadascú segons les seves necessitats”. I llavors mirar qui compleix de sobres (com Catalunya) i qui no compleix ni de lluny. Hi ha millors patrons normatius? Si algú en formula algun altre, llavors el podrem avaluar.

Per acabar, una cosa sobre la que penso que pot haver-hi un acord molt ampli: la necessitat que hi hagi transparència. No crec que les balances fiscals siguin un instrument que ajudi a la discussió política, sobre el que hauria de passar. Tanmateix, penso que poden ajudar a que hi hagi més comprensió al conjunt d'Espanya sobre el que passa realment (com circulen realment els fluxos fiscals entre territoris). I per això, la metodologia que s'usi (millor les dues) no fa massa diferència, tret del cas de Madrid. Alguns polítics a Espanya tenen por de la transparència. Això són coses del passat, de la política vella que necessitava excitar passions basades en la manca d'informació (allà...i aquí).